Ч. 272 (13.817). Львів, четвер 11. жовтня 1934. Pooztowa optate opłacono ryozałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Померла Марія Заньковецька.

Дня 4. жовтня ц. р. померла на Україні по тяжкій недузі одна з найбільших українських сценічних артисток, Марія Адасовська-Заньковецька. Комісаріят Освіти УССР видав зарядження про урочисті похорони Заньковецької, яка мала почесний титул „народньої артистки республіки".

В черговому числі „Діла" подамо ширшу згадку про Покійну. Нині згадаємо тільки, що Адасовська-Заньковецька прожила 75 літ (ур. в 1860 р. в селі Заньках б. Ніжена — звідсіля її сценічний псевдонім). Від 1882 р. виступала в трупі М. Кропивницького, в Полтаві й Києві, опісля в Петербурзі, де її талант виявився в сильно драматичних ролях. Критика ставила її вище Сари Бернар і рівняла з Елеонорою Дузе. Грала Заньковецька найбільше з Садовським. В останніх роках жила в Ніжені.

Твір Архипенка у Львові.

Національний Музей дістав нарешті з митниці твір Олександра Архипенка, відлитий у бронзі, що його вислала Українська Громада з Америки в дарі Музеєві після світової вистави в Шікаґо. Цей прегарний відлив, приміщений у репрезентаційних салях старого будинку Музею, на тлі образів сучасних мистців України, виступає з усіми вальорами модерної мистецької культури. Святочна передача цього твору і постійної ґалерії сучасного українського мистецтва, у відновлених салях партеру старого будинку, до прилюдного вжитку відбудеться в неділю, 14. жовтня ц. р. в год. 12. вполудне. Управа Національного Музею запрошує Українське Громадянство до якнайчисленнішої участи (за загальним вступом по 50 сот.).

Нові українські кооперативи.

Рішенням Дирекції РСУК з дня 22. IX. ц. р. прийнято в члени Т-ва такі кооперативи:

1) „Любов" кооп. — Гошів, 2) Пром. С-ка „Братня Поміч" кооп. — Гошів, 3) Хліб. С-ка для ваг. зак. і зб. „Згода", кооп. — Явівка (пов. Долина), 4) „Районова Молочарня", кооп. — Щирець (пов. Львів), 5) „Народній Дім", кооп. Ділушиці Вел. (пов. Стрий).

Бої в Еспанії не вгавають.

ЛЬОНДОН, 9. 10. ПАТ. Вчора пополудні розгорілися знову бої в кількох дільницях Мадриду. Раз-у-раз на вулицях вибухають бомби. На полудневім двірці безупинна стрілянина. 6 убитих, багато осіб ранених. До кривавих заворушень дійшло в дільниці Пуерта дель Соль. У Валенсії революціонери здобули касарні і повбивали рідню вояків цивільної ґвардії. Наступали теж на захист сиріт, де вбили декілька сестер і дітей.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК ПОШИРЮЄТЬСЯ.

МАДРИД, 9. 10. ПАТ. Ґенеральний страйк, піддержаний анархістами поширюється. Підсилена пропаґанда довела до вибуху страйку в Малязі і Ґренаді. У Сан Себастіян страйкують майже всі робітники. Ґенеральний страйк охопив теж робітників у Севіллі. В усіх тих містах завзяті бої не вгавають. Понад 10 убитих і багато ранених. В Севіллі арештували 60 осіб. Революціонери намагаються зорґанізувати партизантку в кількох провінціях Андалюзії. В однім селі коло Льоґрано революціонери підпалили церкву і будинок мера. Поліція розігнала повстанців. Трьох убитих.

ГРАЮТЬ ГАРМАТИ.

В Астурії положення дуже напружене. Страйкарі добре озброєні і мають гармати. В Ґренаді завзяті вуличні бої. Страйкарі під проводом анархістів захопили важніші міста в Андалюзії. До порту Тараґона прибуло 2.000 вояків; до Хіхон 2.500 вояків.

ПАРИЖ, 9. 10. ПАТ. Революційний рух зосередився тепер в Андалюзії, де провід ґенерального страйку взяла в свої руки анархістично-синдикалістична орґанізація, яка відограє в цій провінції дуже велику ролю. В Мадриді побоюються, що страйкова акція зі Севіллі поширится теж на інші провінції. У Мерва дійшло до нових боїв між страйкарями-вуглекопами і цивільною ґвардією. Трьох членів цивільної ґвардії убитих, 15 осіб ранених. У Патерна дель Кампо підпалено церкву і приходство. Поліція переводить численні арештування. В Севілі арештували 130 осіб. У Баруело коло Валенсії революціонери висадили касарні цивільної ґвардії. Багато родин членів цивільної ґвардії вбито.

200 ПОЛІЦАЇВ УБИТО.

МАДРИД, 9. 10. ПАТ. Повстанці в Астурії вбили 200 поліцаїв, які в погоні за повстанцями зайшли в гори і там їх усіх вистріляли.

МОБІЛІЗАЦІЯ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ-РЕЗЕРВІСТІВ.

МАДРИД, 9. 10. ПАТ. Сподіваючись ґенерального страйку на залізницях, уряд змілітаризував управу залізниць і змобілізував усіх резервістів залізничників. У Мадриді вечором вулиці опустіли. Тут і там було чути поодинокі стріли. Страйк поширюється головно в полудневій Еспанії. На півночі влада опанувала ситуацію. В Астурії військові літаки бомбардують повстанців, які втікли в гористі околиці. Багато повстанців піддалося.

КАТАЛЬОНІЯ СПЛИВАЄ КРОВЮ. — ВОЄННІ СУДИ.

ЛЬОНДОН, 9. 10. ПАТ. В суботу і в неділю поліція арештувала понад 2.000 осіб. Воєнні суди почали свою діяльність. У Барсельоні ждуть на приїзд кольоніяльних військ з Мароко. Поки що змобілізовано дві компанії резервістів. Заборонено привозити закордонні часописи. Залізнича комунікація з Мадридом наладнана. Підчас ревізії в будинку каталонського міністерства закордонних справ поліція забрала 1000 крісів, вісім скринь з бомбами та велику кількість динаміту.

Завдаток на велике.

Міркування з нагоди недільного фестівалю.

Львів, 9. жовтня 1934.

В неділю, 7. жовтня, відбувся, як ми про це вже повідомляли, на площі „Сокола-Батька" перший у нас і до того пробний фестіваль українських трубних орхестр заходами львівського Т-ва дозорців і домової прислуги „Воля". Ми не хочемо тут входити ні в оцінку поодиноких точок фестівалю ні їх виконавців. До того покликані фахівці. Крім того про цей фестіваль скаже своє слово оціночна комісія, зложена з наших музиків і зорганізована самими ініціяторами цих своєрідних мистецьких змагань між нашими орхестрами.

Ми бажаємо підійти до цього фестівалю з іншого становища та хочемо міряти його не мистецькою, а чисто громадською мірою. І тому робимо це саме на тому, а не іншому місці нашого щоденника.

Ми не знаємо, хто піддав думку влаштувати такий фестіваль, але зате знаємо, що здійснило цю думку Т-во „Воля", не зважаючи на ніякі труднощі та кошти. Ми переконані, що Т-во „Воля" зробило добре діло. Своїм подвигом воно передовсім звернуло увагу українського громадянства на зовсім переочуваний досі і тимсамим недопильнований як слід, а може й занедбаний відтинок нашого культурного життя.

Знаємо, що при читальнях „Просвіти" в краю є 130 трубних орхестр. Крім того є такі орхестри при сокільських, лугових та інших наших організаціях. Не переборщимо, коли приймемо, що маємо коло двісті дутих чи трубних орхестр. У фестівалю взяло участь заледви сім орхестр і своїми продукціями вони відкрили нам очі на деякі дуже важні та пильні справи, яких нам треба допильнувати.

Виявилося, що нашими орхестрами досі мало хто опікувався. А доказом на це ось хочби недостача відповідно обробленого та пристосованого для них репертуару. На фестівалю, наприклад, одна орхестра грала аж „увертюру" якогось невідомого „американського композитора". Натомість ніодна орхестра не заграла українського марша. Так і видно було з усього, що ті орхестри працюють над собою самотужки, самі промощують собі шляхи для істнування та мистецького вдоволення, якщо взагалі про це останнє може бути мова. Вони не мають мистецького проводу ні опіки. Цим

ми не хочемо ніяк обезцінювати чи зменшувати заслуги диригентів цих орхестр, які працюють з посвятою і до того працюють важко над тим, щоб орхестри підтягнути на можливо найкращий рівень. Вони дають від себе усе, що можуть. Але річ у тому, що і їм треба допомогти, а може й декого з них треба ще підучити чи бодай поінструувати, як далі працювати. Хтож має цим зайнятися? Хто має слідкувати за тим досі стихійним рухом самоорганізації орхестр?

Думаємо, що до мистецького проводу та мистецького виховання наших орхестр покликані українські музичні централі. Вони повинні біч цим зайнятися в порозумінні з „Просвітою" та при її допомозі, бо найбільше орхестр істнує при читальнях „Просвіти". Крім того „Просвіта" покликана до того, щоби цією справою пильніше зайнятися ще й тому, що орхестри і хори при читальнях — це один із проявів культурно-освітнього життя.

Якщо наші відповідальні і покликані до цього чинники займуться ближче справою наших орхестр, якщо спільними зусиллями подбають про відповідний репертуар для них, а також про відповідно вишколених провідників і диригентів, тоді варто такі мистецькі змагання, як недільний пробний фестіваль, робити частіше та зробити з цих змагань дійсно велику річ.

Недільний фестіваль розкрив нам ще одну сторінку життя наших сіл, містечок і навіть міст. Львівська „Воля" вложила в улаштування свята багато праці та енергії. Всі її члени почували, що вони роблять щось гарне, небувале. Вони були захоплені фестівалем. Для нього вони змобілізували себе духово й морально. Вони були цілком слушно горді на свій подвиг. Їхні очі на площі „Сокола-Батька" палали огнем віри в свої сили, в свою спроможність та свою здатність до гарних, вартісних і загально корисних учинків. Таке саме захоплення справою бачили ми і в усіх активних учасників фестівалю, що приїхали сюди зі своїми інструментами з близьких і далеких сіл чи містечок. Усі вони мали щире бажання стати на фестівалю першими, і тому вкладали в гру все своє чуття, всю свою вмілість. Вони були опановані благородною амбіцією бути між найкращими. Це коштувало їх багато праці, терпеливости та витривалости. Все це гідне похвали і гідне признання. І все це доказує, скільки в нас у селянській масі та в міському свідомому робітничому середовищі благородних поривів, скільки шляхотних бажань наскрізь громадського характеру, яких нема кому належно ні використати ні скапіталізувати для загального добра і для загального вдоволення.

Думаємо, що крайня пора звернути в нас належну увагу і на мистецькі аспірації та мистецькі прямування нашого народу. Не можна цього відтинку нашої культури лишати далі без опіки і без проводу. І саме найбільшою заслугою недільного фестівалю є те, що він відкрив нам очі на цей відтинок нашого культурного життя.

В. М.

Боротьба Франції з комунізмом.

Змагання премієра Думерга до реформи державного устрою.

Забобонна людина моглаб казати про „кару Господню" на Францію за її політику підтримки Совітів. Це не сміх: так складається, що ледви скінчилася женевська сесія і ледви прогомоніла палка промова Барту в обороні Совітів, як чинника міжнародного ладу і стабілізації, аж ось у Франції розляглись голоси тривоги перед комуністичною небезпекою. І боротьба з цією небезпекою стає найпершим і **найважчим завданням всіх французьких патріотів.**

26. вересня ц. р. премієр Думерґ виголосив велику промову крізь радіо: громив прихильників політики інфляції і перестерігав французів, що партійний соціялістично-комуністичний фронт тому агітує за інфляцією, бо через руїну франка хотять вони, комуністи, довести до загальної руїни, як пригожого моменту для введення диктатури пролетаріяту. І заповів, що змагатиме до таких реформ парляментаризму, які запевнилиб політичну стабілізацію, як передумову стабілізації господарської.

А 4-го цього місяця виголосив крізь радіо нову промову, в якій просто взивав всіх французів лучитися в один великий фронт, якого завданням повинна стати боротьба з небезпекою гром. війни: хто тої війни не хоче, мусить протиставитись соціялістично-комуністичному бльокові. Старий премієр вдарив у високі струни: „Переживаємо нині рішаючу годину. Находимося на небезпечних перехрестних стежках. Маєте до вибору безладдя або порядок, перекреслення вольностей і прав, що їх вибороли ваші батьки, або збереження тих прав. Внутрішній мир держави, що є передумовою миру зовнішнього, або братовбивчу боротьбу, яка завжди родить війну з зовнішніми ворогами". „Я затримав ще у своїх руках владу не тому, що склався спільний фронт соціялістів і комуністів, а тому, що бачу, що **той фронт склався під прапором комунізму...**"

І хоча невідомо ще, який буде остаточний вислід тої боротьби, то проте вже відгукнувся на поклик Думерга ентузіястичний звеличник Совітів Еріо, який у промові в Ліоні так само гостро накинувся — на комуністів! Цікава річ: якщо справді п. Еріо бачив у Совітах самі чуда, то навіщо він виступає проти акції комуністів у Франції, які чейже хотять над Секваною заводити порядки точно по зразку московських теоретиків і практиків? Треба було безпосереднього марева совітського раю на вулицях Парижа і Ліону, щоби покласти край ентузіазмові, що його диктувала французька закордонна політика та інтереси ліонських промисловців...

Але французькі комуністи і їх московські зверхники зроблять, здається, Франції одну прислугу: приспішать реформу французького державного устрою, який захитався найбільше серед крівавих демонстрацій на вулицях Парижа у лютому цього року. Поправді для цієї ціли й перейняв керму кабінету колишній президент французької республики Думерґ, що склав „кабінет авторитетів". Афера Ставіського, яка виявила моральний розклад кермуючих партій, була першим важким ударом для всевлади парляментаризму. Соціялістично-комуністичний фронт є другим дзвоном на тривогу. Повна залежність уряду від парляменту, якого уряд не має права розвязати, брак окреслення у конституції функцій премієра, вічна лімітація всіх партій щодо видатків без обовязку шукати покриття буджетового дефіциту, вкінці величезна свобода рухів синдикатів, якими правлять ті політичні елементи, — все це причини (поруч із численними іншими), через які у Франції уряди зміняються що кілька тижнів чи навіть днів, а кожнорічне ухвалення буджету завжди получене з димісіями міністрів фінансів та кабінетними крізами. Потреба реформи того стану річей, який радше компромітував ідею демократії, ніж її репрезентував, накидувалася вже давно. Думерґ має бути тим діячем, який таку реформу зважується перевести, спіраючись головно на особистий авторитет.

Чи це йому вдасться, невідомо. Невідомо, чи вдасться відібрати політичним партіям, репрезентованим у французькій палаті депутованих, право рішати про долю кабінетів і про висоту податків для виборців, чи вдасться перевести постанову, що коли в означеному преклюзивному терміні не буде ухвалений буджет — обовязує буджет минулорічний. В усякому разі Думерґ готується до кампанії за такі реформи. Тому теж користується радієм, промовляючи до народу „понад головою парляменту". Особисто аґітує, апелюючи до здорового розуму своїх земляків.

Кампанія проти комуністів, які всіх зусиль вживають, щоби здискредитувати Думерга і не допустити до плянованих ним реформ, що закладуть вуздечку большевицькій демагогії, вже

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. ЖОВТНЯ 1934.

В. ДОРОШЕВИЧ 2

Східні казки.

(Докінчення.)

Отак продавав він рахат-лукум, всілякі шербети; став відомий по ярмарках, здобув собі кредит, але він, замісць того, щоб статм цукорником, взявся торгувати ювелірними речами.

Понеділками, коли за східним звичаєм, торг відвідують лише жінки, Гассан порозкладує навколо себе свій крам та хитренько підсміхаючись зпід своєї чорної бороди, каже:

— Найкраща пані! Найкраща пані! Хочеш, щоб твої очі ніколи вже не плакали? Купи ці квітки! Подивися, що то за діяманти! Сльози! Справжні сльози! Жінку мусять прикрашувати сльози! Вже така її доля! Кізмет! Купи ці ковтки й сльози ніколи не будуть блищати на твоїх очах! Дай хабаря долі! На щож мають у очах твоїх сльози блищати, коли вони можуть на твоїх ушках блищати?

— Найкраща пані! Незрівняна пані! Нічого не купуй у мене, лише поглянь! Лише поглянь! Від твого погляду цей смарагд стане подібний на клаптик неба! Скажи свому милому, нехай він купить тобі шпильку з цього смарагду! Нехай він увидить клаптик неба на грудях у своєї милої!

Ось сафір, синій і глибокий як море! А ось рубін, як капличка крови! Він світить навіть у пітьмі. Пані! Найкраща пані! Попроси свого милого, щоб він подарував тобі або море або краплину крови! Моя рада взяти краплину крови! В краплині крові більше бур, ніж у цілій безодні моря!

— Красуні! Красуні! Ось перли! Ось перли!

— Я боюся. Перли то сльози!

— Лише дрібні, пані! Лише дрібні! Лише дрібні викликують сльози. Ніколи ще дорідні перли не були причиною жіночого плачу!

І так жартуючи і сміючися весело гомонів, торгував і богатів Гассан, що невдовзі став відомий цілому Дамаску.

Чутка про нього дійшла аж до самого султана Дамаску.

Аллах одинокий султан!

Нема султанів крім султана султанів — Аллаха. Аллах Акбар!

Султан забаг подивитися на загального улюбленця, задоволений його міркуваннями й розумом, при розмові сказав йому:

— Найтяжче для султана,— це призначення везирів!

— Тобі краще відомо, зверхнику! — відповів низько схиливши голову Гассан, — але мені ця справа не здається вже такою тяжкою. У нас звичайно так робиться: беруть якого небудь чоловіка, роблять з нього везиря й кажуть: „ось вам розумний чоловік! Ви обовязані слухати його, а коли не будете, — то голову геть!" А що якби зробити інакше? Не підвищувати чоловіка заразом до розумних людей і везирів. А от узяти найрозумнішого чоловіка та зробити з нього везиря?

Султан лише похитав головою:

— Це дуже ясно! Але в нього ніколи не мав на думці. Взяти розумного чоловіка й зробити його везирем? Гассан, ти розумний чоловік і я роблю тебе своїм везирем!

— Зверхнику! Почути тебе — покоритися!

І Гассан став Великим Везирем.

Був він добрий, розумний і справедливий.

Добрі його любили, злі боялися.

Закони, що він їх видавав, подобались всім і всі в Дамаску здивовано говорили:

— Який везир у нас! Не вельможний, не величній, не славетний, а просто розумна людина!

Так минуло десять літ.

Султан Дамаску закликав до себе свого улюбленого везиря й сказав йому:

— Гассане, хай буде благословенний той день, коли вітер відірвав тебе від рідного дерева й заніс до нас! Хай буде благословенний Великий і Святий Коран, що наказує нам бути гостинним до чужинців! Ось уже десять літ, як я слухаю твоїх рад і виконую твою волю для добра мого Дамаску. Тепер я хочу, щоб ти вислухав слова мого і виконав волю мою. Чуєш, Гассане! Не довго вже буду вислухувати твоїх добрих рад. Мій шлях до могили такий короткий, що ледви чи встигну глипнути ще раз. Я бачу мій рідний Дамаск щасливим під твоєю мудрою управою й хотів би я зберігти йому це щастя до кінця твоїх днів.

Чуєш, Гассане! В мене нема нащадка. Я одружу з тобою свою кохану доньку і зроблю тебе султаном Дамаску. Чув і корися!

Гассан поцілував землю у стіп султана і сказав:

— Почути твій голос це покоритися. Султане! Аллах одинокий Султан! Нема султанів крім

сить неприємний для п. Барту і п. Літвінова дисонанс у французько-совітські приязні відносини. Коли внутрішня ситуація у Франції загостриться до того ступня, що справді край розпадеться на прихильників диктатури пролетаріяту і ворогів, тоді не є виключене, що прилюдна опінія, завжди у Франції рішаюча про найважніші державні проблеми, звернеться і проти пропагаторів приязни з Совітами, як „чинником европейської стабілізації“.

—o—

Критикують Росію в церквах.

НЮ ЙОРК, 24. вересня. (Вл. кор.). З нагоди вісток про приняття Радянщини до Ліги Націй багато протестантських проповідників взяло за тему своїх проповідей по церквах вчорашньої неділі цей факт. Д-р Молденгавер з першої пресвитеріянської церкви сказав між ін. таке: Я думаю, що я все буду перестрашений відносинами в Росії, де не лиш міліони дітей виховують без релігії, але вчать їх, що глупотою є загалом покладатися на віру. А це справа, яка є основою життя, бо серед найгіршого нещастя людина має надію на поправу відносин. Коли таку країну допустили до Ліги Націй, то вона може заразити своїми поглядами весь світ і спровадити нещастя на ціле людство.

Мін. Барту їде до Риму.

ПАРИЖ, 9. 10. ПАТ. „Матен“ повідомляє, що мін. Барту приїде до Риму 4. листопада ц. р. і негайно на другий день відбуде наради з Муссолінієм.

Політичний скандал у Франції.

ПАРИЖ, 9. 10. ПАТ. У Ліль арештувала влада комісаря поліції Маріяні, який конфіскував у пачкарів наркотики на те, щоби їх перепродувати і шантажем брав гроші від багатих людей. Тепер поліції вдалося арештувати в Антверпені члена ватаги ком. Маріяні Бонара, який подав прізвища спільників ком. Маріяні. Арештований зізнав, що ватага ком. Маріяні продавала не тільки наркотики, але також виробляла пашпорти для самоходів. Тепер поліція шукає другого шефа тієї ватаги, корсиканця Торо

Будують морську твердиню.

ЛЬОНДОН, 9. 10. ПАТ. „Дейлі Телеграф“ повідомляє, що Злучені Держави збудують на островах Алеути в т. зв. „Голяндській пристані“ велику морську твердиню.

—o—

Міліонові зловживання в СССР.

МОСКВА, 9. 10. ПАТ. У централі большевицьких кооператив відкрили зловживання на 2 і пів міліона рублів. Урядовці вимантили від державного банку 2 і пів міліона рублів кредиту та їх розтрайнували.

Военне ракетірство.

(Кореспонденція з Америки.)

Ню Йорк, 27-го вересня 1934.

Коли хтось живе соками другого, його називають в Америці „ракетіром“. На ділі ціле американське життя пронизане ракетірством. А тепер в Америці відкривають ще на велику скалю зорганізоване міжнародне ракетірство. Це военне ракетірство.

Федеральний сенат установив недавно комісію під проводом сенатора Ная для провірки діяльности фабрикантів муніції. Перші засідання тієї комісії принесли міжнародню сензацію. Коли почали переслухувати свідків, то показалося, що навіть англійський король та князь Валії підтримували англійських фабрикантів муніції — подекуди зі шкодою для свого краю, — а пан Василь Загаров заключував контракти для достави муніції з державами, які свідомі були того, що їх противник теж слухає Загарова. Крім цього вийшло на яву, що Німеччина будувала підводні лодки на основі плянів, що мали американський патент. Отже американський винахід нищив у часі війни американські кораблі.

Метою комісії Ная є досліди над діяльністю „одиниць і корпорацій Злучених Держав“, занятих виробом, продажю, ввозом і вивозом знаряддя війни. Одначе ці студії не могли обмежитись до одиниць у Злучених Державах. Те, що вийшло на яву, виказало, що істнує не лише порозуміння, але навіть і договори між фабрикантами муніції на цілому світі.

І так, напр., коли американська фірма, що продавала підводні лодки для Перу, не могла одночасно продавати таких-же лодок для Чіле. Тому вона порозумілася з англійською фірмою і через неї витягнула великий дохід для себе. Тоді американська фірма стягнула свою заплату з Перу, так, що тамошній уряд видав бони, які у великій скількости закупили американці. Таким чином американська фірма дістала з Перу щось 75 міліонів дол. Ці бони впали цілковито на вартости опісля, але фірма не втратила нічого. Отже виходить, що то американці закупили муніцію в дарунку для Перу.

Практика, щоби за муніцію для якоїсь держави платили громадяни іншої держави, не є новою. Після світової війни заборонили побідні держави збройтись Угорщині. Угорщина була тоді ворогом Франції. Але вона потайки збройлялася, бо муніцію купувала від славної французької фірми Шнайдер-Крезо. Тому, що Мадярщина не мала грошей, згадана фірма пішла на уґоду з мадярським урядом. Треба було приняти сплати ратами. Але, щоби цю сплату приспішити, фірма Шнайдер-Крезо спонукала французький уряд дати мадярському урядові позичку, яка в цілости пішла до каси фірми. Отже населення Франції заплатило за муніцію для Мадярщини навіть проти заборони французького уряду!

Коли такі й інші трансакції почали витягати на денне світло в американському сенаті, американське міністерство закордонних справ почало діставати телеграми з погрозами від інших держав, головно з Південної Америки та з Англії, щоби напрям слідства звернути куди інакше, бо Злучені Держави втратять на бізнесі. У ході слідства деякі свідки отверто висловлювали свої погляди на вартість урядовців на високих становищах і тим розрушили гніздо шершенів. Так напр. один свідок сказав, що в Південній Америці не можна продати муніції доти, доки якийсь високий урядовець не дістане комісового. І то йшли навіть отверті торги: коли одна фірма не хотіла дати вимаганого комісового, тоді дотичний урядовець казав, що друга фірма дасть йому більше. Те саме мало бути з продажю муніції царському російському урядові і американські фабриканти муніції знали, що до звичайної ціни ще треба додати суму, яку мали дістати царські чиновники у формі комісового.

Та найцікавішою частиною студій сенатської комісії було те, що розброїйна конференція, започаткована Америкою в Женеві, мусіла потерпіти невдачу головно через інтриґу фабрикантів муніції з Франції, Англії і своєї таки Америки. Про це відчитали богато різних документів на засіданні комісії, а в багатьох з них отверто кажеться, щоби ті документи знищити після перечитання.

Саме приходять вісти про цілковите звинення аґенд розброїйної конференції в Женеві. Кожний, хто лише поверховно слідив працю комісії Ная, прийшов до висновку, що конференція розбилася лише через затії фабрикантів муніції. В газетах появляються голоси, щоби фабрики муніції відобрати з рук приватних одиниць, а передати їх в державні монополі.

Сьогодні принесла аґенція „Юнайтед Прес“ звістку, що большевицький комісар, Макс Літвінов, поставив учора в Лізі Націй в Женеві резолюцію, щоб установити постійну розброїйну, або як він каже мирову конференцію при Лізі Націй. До цієї конференції він хоче також втягнути і Злучені Держави Північної Америки.

Деколи люди шукають щастя в нещастю. Можливе, що коли розброїйну конференцію розбили фабриканти муніції, то тимсамим вони дали почин до думок, якби створити щось такого, чого не могли знищити навіть міжнародні ґешефтярі та торговці людською кровю. Америка, знана зі свого ідеалізму, малаб добру нагоду поправити в Лізі Націй те, чого не міг досягнути її творець американський президент Вудро Вільсон

Семен Демидчук.

Тітулеску нараджується.

БУКАРЕШТ, 9. 10. ПАТ. Тітулеску приїхав до Сінаї, де його повитав прем. Татареску та інші достойники. Тітулеску відмовився дати які-небудь вияснення перед розмовою з королем. Розмова Тітулеску з королем почалася в год. пів до другої. Тітулеску вияснював королеві мотиви свого уступлення. Опісля відбув нараду з прем. Татареску.

Прем. Татареску просив мін. Тітулеску, щоби обняв провід міністерства закордонних справ. Мін. Тітулеску застеріг собі три дні на відповідь.

Юрба перед німецькою амбасадою.

ЛЬОНДОН, 9. 10. ПАТ. Вчора пополудні невідомий справник завісив на будинку німецької амбасади в Льондоні білу хоругов з написом: „Звільніть Тельмана“. Урядовці амбасади пішли з обіду і не доглянули прапора. Щойно велика юрба перед амбасадою звернула їх увагу і прапор негайно усунено. Прапор завісив мабуть якийсь невідомий комуніст, який перейшов з даху сусідного будинку кількох Мальбері, а звідтіля на дах амбасади, де завісив прапор.

—o—

Султана султанів, — і ось що сказав мені Султан над султанами: „Гассане! — сказав він мені, — чудовий Дамаск, — але твоя батьківщина Багдад! Багато красунь є на світі, — але жадне обличчя красуні не може ніколи зрівнятися з красою зморщків матери! Той, хто вважає, що краще бути султаном у чужому краю, ніж звичайним громадянином у своєму, — не вартий бути ані звичайним громадянином у своєму краю, ані султаном у чужому“. Так сказав мені Султан султанів, всі султани землі мусять мовчати!

Це загнівало султана

— То так ти, слуга, виконуєш волю свого володаря? Я хотів зробити тебе щасливим. І я зроблю тебе щасливим! Я зроблю так, як вирішив!

Цю невеличку хибу мають султани

Вони певні, що можуть робити людей не лише вельможними, багатими, потужними, але й щасливими.

І щоби зробити Гассана щасливим, султан наказав увязнити його.

Але Гассан утік.

Він осідлав коня, набив гаманець золотом і в півмісяць чкурнув до Багдаду.

Так як і десять літ тому не давав він спочинку коневі доти, доки сонце не бризнуло із-за гір проміннєм та не увидів він, що вже спинився біля брами Багдаду.

Гассанові здавалося, що ніде у світі так не цвітуть і не пахнуть дерева, як навколо Багдаду.

Він скочив з коня, вуклякнув і поцілував землю.

А в цей час у міської брами сиділа стара жебрачка й вичісувала кузки з голови внучки.

— Дивинося, бабусю! Дивинося, що це він робить? — сказала дівчинка, — він їсть землю?

— Не їсть, а цілує, мовчи дурненька, мовчи! — відповіла стара, — а тобі що до того? Це може бути чоловік, що дуже любить свою батьківщину, а може бути — пяний. Але не варто зачіпатися ні з одним ні з другим. Як тобі не соромно? Ти вже не маленька!

— А скільких мені літ, бабусю? — пестилося дівчення.

— Тобі? Йде на одинацятий. Ти народилася того самого року, коли з купця Гассана на весіллю зсунулися штани!

Так якби рідна земля плюнула в обличча Гассана.

Він мерщій підвівся.

— Аллах Акбар! О, Аллах! Великий, милосердний і всемилостивий! Вони рахують час від того дня, як з мене зсунулися штани! І якенебудь паршиве дівчення, що не знає скільки їй літ, знає, що десять літ тому з Гассана зсунулися штани! Я прожив два життя, я починав життя спочатку, кермував державою, я видавав мудрі закони, я зробив щасливою цілу державу, я міг стати султаном, а тут якась жебрачка, що вичісує кузки з паршивої голови дівчинки — внучки, не може забути, що десять літ тому з мене зсунулися штани!!

І вискочивши на коня, Гассан повернув його й понісся куди очі видять.

Отак ще дізнався про людей Гассан..

А все про них знає лише один Аллах.

Перекл. Мих. Остапович.

З польської преси.

Українські партії в польському освітленні.

Ст. Шпотанський оголошує в „Курієрі Варшавскім" з 5. ц. м. статтю з циклю статтей-репортажів із подорожі по Галичині. Присвячена та стаття українським політичним партіям, але зачинається вона від літературного звороту: про українські переклади з польської літератури. Згадуючи про переклад „Пана Тадеуша" автор хоче виказати, що галицькі українці найбільше таки прислухуються до всього, що йде з наддніпрянської України і живуть цим, — маючи в цьому на увазі пляни чисто політичні: плекання соборницько-державних тенденцій. Автор, як видно, не знає настільки українських відносин, щоби розуміти, що не треба ніякої політичної тенденції, щоби галичани цікавилися Наддніпрянщиною і навпаки, та щоби взагалі література, творена тут і там, була одностайною літературою одного народу.

Перегляд українських партій подав автор досить правильно, спираючись на дані свого українського інформатора. Список тих партій залишив в польського публіциста враження партійного хаосу. Це теж тому, що почув лише назви, які для нього всі мають рівнорядне значіння, а не знає видно історії української політичної думки та фактичого укладу українських партійно-політичних сил. Колиб це знав, то мусів би у свому обєктивізмі признати що той партійний хаос багато менший, ніж у польському таборі.

До історії рогатинської ґімназії.

З нагоди її 25-ліття.

(Докінчення)

III. Відступ большевицьких військ розвязав військовий фронт над Липою і Свержем — річкою в рогатинському повіті, а з цим почалось і для тамошньої ґімназії повоєнне лихоліття. Цей очерк іще незамкнений.

Зайва річ викладати, що загальні умовини українського життя в Галичині відбилися на українському шкільництві, отже й на рогатинській ґімназії. Здебільша всі наші приватні школи, не сама тільки рогатинська ґімназія боролися й борються з тими самими перешкодами.

Поза трудноцами при відбудові післявоєнної руїни (інвентаря і засобів навчання) чимало ускладнилось довкола питання т. зв. права прилюдности школи. Для батьків це право було і є мірою вартости школи, алеж і важко тим батькам погодитися з умовинами, що їх шкільна влада висуває, даючи, то відбираючи право, і часто вина за ці умовини спадала і спадає на управителів школи. В звязку з цим приходить до кризи на становищі управителів. Кризи спричиняє і шкільна влада, бо такий управитель, що йде по компромісовій лінії, не завжди розвяже пропорцію національного й державного виховання. Нерідко молодь і посторонні чинники одним відрухом, а то й придуманим ходом розбивають ту, з трудом піддержувану рівновагу.

Друга група ускладнень звязана з правами урядової мови (в 1924 р. Міністерство усунуло, в 1926-му почасти регабілітувало українську мову в приватних школах).

В рогатинській ґімназії зокрема відемно відбився на управі, посередньо й на деяких справах школи — кількалітній спір і чималі тертя між Ґімназійним Комітетом і Кружком У. П. Т., поки після ліквідації Комітету (в серпні 1922 р.) ґімназія перейшла під опіку і на удержання Кружка У. П. Т. „Рідна Школа в Рогатині"[1]).

Не тільки розвиток рогатинської ґімназії гальмує, але й удержання її утруднює міжпартійна боротьба в повіті, а вона не спиняється на шкільних межах. Чимало випадків (хочби й події у Філії Союзу Українок) показують, що Рогатинщина належить до найбільш розполітикованих округ і на жаль немає ні авторитету в повіті, ні застанови у засварених, щоб вирізнити загально національні цінності.

Дуже сильний удар, такий, що й сьогодні рогатинській ґімназії важко після нього двигнутися, впав на неї, коли в звязку з подіями 1930 року її розвязали в місяці вересні того року. Тоді львівський Митрополичий Ординаріят заснував у Рогатині малу духовну семинарію і щойно після однорічної перерви в 1931 році за згодою Міністерства засновано (на основі концесії виданої трьом рогатинським українцям) нову ґімназію під назвою: „Приватна коедукаційна ґімназія ім. князя Володимира Великого в Рогатині". Була це друга з черги зміна назви, бо від 1912—1930 р. ґімназія не була під фірмою Філії У. П. Т. і „з руським язиком викладовим", а звалася „Прив. ґімназія з укр. викл. мовою Кружка У. П. Т. в Рогатині".

Від осени 1921 р. чергуються в рогатинській ґімназії управителі ось як: Мих. Кужіль (1 рік), д-р Клявдій Білинський, до війни проф. черновецької ґімназії (2 і пів року), пок. проф. Вас. Білецький (пів року); Ант. Крушельницький (2 і пів року), д-р Мик. Чайківський (3 роки), д-р Евг. Голубович (1 рік), Ом. Бачинський від 1931 р. управляє досі. Як бачимо, тричі доводилося зміняти управу серед року. Але й цього не досить, бо не завжди директори один від одного переймали управу, а тоді рятував справу о. Теодозій Кудрик, що не зважаючи на працю в парохії і катехитуру, брав на себе обовязки тимчасового управителя ґімназії.

За перших 10 років (від 1921 до розвязання ґімназії Кружка У. П. Т. в 1930 р.) її фреквенція була найнижча в 1921-22 р. (записалося на початку року 186 молоді), найвища в 1925-6 р. (записаних було 481). Після розвязання ґімназії, в обновленій від 1931 р. число молоді значно впало: з 369 записаних у 1929-30 році зменшилося до 138 записаних у 1931-32 році. В двох останніх роках, тобто 1932-33 і 1933-34 було 139, 123 молоді; на рік 1934-35 записалося 129 до I—II кл. нового і V—VIII старого типу.

За всі 13 повоєнних років було в ґімназії 8 правильних матур, 176 зрілих абсольвентів пустила ґімназія в світ, найліпше пішло абітурієнтам у 1927 р. (здали 34 на 36 зголошених), найсумніше в 1928 р. (15 на 40 зголошених). З признанням треба піднести, що здебільша управителі ґімназії старалися обновити (крім інвентаря) засоби навчання і це їм повелося, хоч у найлекшій ділянці (бібліотеки). Хроніка ґімназії на 1925-26 рік записала дві відрадні події: 1) перенесено воєнний цвинтар із шкільного ґрунту, 2) Кружок докупив для потреб школи суміжний город і таким робом ґімназія дістала гарний, великий майдан.

Темпо і рівень шкільної праці, у звязку з цим освітня й культурна вартість ґімназії для повіту були вислідною енерґії управителів з учительськими зборами, допомоги місцевого Кружка і впливів, чи навіть натиску Головної Управи Р. Ш. у Львові. На роки 1922-23—1926 припала жвава, плідна і творча праця Рідної Школи; живчик рідношкільної праці ударив жвавіше в краю, в Рогатині і в тамошній ґімназії (за управи д-ра Білинського й А. Крушельницького). Тоді зросла фреквенція ґімназії, ожили учнівські кружки, зосібна закипіли життям хлопячий і дівочий Пласт; тоді починала школа промінювати, подібно як у передвоєнній добі (заснування публичної бібліотеки, освітньо-культурна праця філії Учит. Громади в місті і в повіті); тоді управа ґімназії випустила ріжні звідомлення VI і VII (в 1924 і 1925 р.)[2]), і до VI-го звідомлення кружкова Старшина додала докладний звіт про 4-клясову народню школу (засновану в 1912 р.), про працю учителів у повіті, про грошеву поміч сільських громад і американських земляків.

Теперішній стан ґімназії невідрадний, так що мимохіть пригадуються воєнні роки 1917—1920. Відколи ґімназію розвязали її фреквенція впала, в ґімназійному будинку міститься ще й мала семинарія, народня школа і бурса Шкільної Помочі. Соціяльне, економічне і політичне становище українського народу в звязку, хочби тільки з господарською скрутою в Польщі, обезцінює в очах публики вартість і вагу ґімназії, що переходить тепер фазу перестрою з 8-клясової на 4-клясову. Одно і друге з додатком міжпартійних ускладнень ставить місцеві чинники перед важку проблему. В добі загального занепаду освітнього й культурного рівня українського народу в звязку з тим, що мало нашої молоді вчиться в середніх, іще менше у високих школах, — удержання кожної навіть невеликої освітньої станиці, є незвичайно важне для будуччини нації. З уваги на це Кружок і Управа школи повинні довести до санації і влити в школу трохи життя. Колиж рогатні чинники вирішилиб, що побіч малої семинарії (відповідно поставленої!) важко буде процвитати ґімназії, і варто її замінити на школу з практичною, не загально-освітною (як досі тепер) програмою — то й у цьому треба виявити енерґію.

Д. Лукіянович.

[1]) Звіт Ґімназійної Дирекції за рік 1923-24, стор. 4.

[2]) Перед війною вийшло IX пять; VIII в 1930 (невеликої вартости), IX в 1933, X в 1934 році.

—o—

Бої з повстанцями в Манджу-ко.

ШАНГАЙ, 9. 10. ПАТ. В околицях Мукдену наступає 7.500 китайських повстанців. Повстанці напали коло Сафі на японсько-манджурську станицю і повбивали залогу. Крім того спинили товаровий поїзд яким їхали японські і манджурські вояки та їх повбивали, забираючи зброю і муніцію. Між повстанцями і військом дійшло до кривавих боїв, які тягнулися три дні.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ

— З Міляно усунула італійська влада кореспондента Німецького Інформаційного Бюра д-ра Вільгельма Біянкі.

Єгипетський король Фуад тяжко занедужав. До недужого візвали німецького лікаря д-ра Берґмана та двох італійських лікарів.

— Мадярський міністр освіти Гоман гостив німецького міністра освіти Руста, з яким конферував прем. Ґембеш.

— Підчас ґенерального страйку на Кубі чотири особи вбиті 10 ранених. У Санта Клара оголошено воєнний стан.

— Провідник австрійських націонал-соціялістів інж. Райнталер у неласці німецького уряду. Його пропаґандову акцію в Австрії заборонила поліція.

— До Буенос Айрес приїхав на евхаристийний конґрес державний секретар Ватикану Пачеллі.

— Чеська поліція арештувала кількох членів німецької партії „Шлезіше Гаймат фронт" за державну зраду.

Дальші арештування за залізничу катастрофу.

КРАКІВ, 9. 10. ПАТ. Слідчий суддя у Кшешовичах на приказ прокуратора доручив арештувати кондуктора поїзду з Ґдині Антона Качмарчика та службовика Вартоломея Зембінського. Арештовані з обвинуваченими Нецьом і Драбіком відповідатимуть за залізничу катастрофу.

Третє слідство в справі погорілого корабля.

НЮ ЙОРК, 21. вересня. (Вл. кор.). Два слідства веде федеральний уряд над причинами пожежі на кораблі Морро Кесл, а тепер зачнеться ще третє. Конґресмен Дікстін, що веде з доручення конґресу слідство над діяльністю комуністів в Америці, хоче розслідити, чи справді большевики тут не причасні. Він хоче розпитати кожного члена залоги, що лишилися при життю, які були відносини на кораблі.

Цікаве світло кидає на катастрофу зізнання машиніста-кадета корабля, Віліяма Трипа. Він виніс з корабля записки про сиґнали дзвоном, давані капітаном. Ці записки вказують на те, що капітан дав знак спустити рятункові лодки не завчасу. Таксамо записки вказують, що кормбельні машини перестали функціонувати перед тим, заки пішов сиґнал їх застановити.

Слідство ведеться вже два тижні, а ще не видно його кінця. Власники корабельного підприємства „Ворд Лайн" роблять усі зусилля, щоб скинути зі себе відповідальність за катастрофу. Тому їх адвокати наперед дають вказівки членам залоги, що вирятувалися, як мають зізнавати.

ТО НЕ БУВ СОН...

СПОМИНИ ВОЯКА.

Осінь на північному фронті. Рік 1917. Після большевицького перевороту в Петрограді російська армія остаточно розпалася. „Товариші“ — москалі розбіглися з фронту поглиблювати революцію. На фронті лишилися тільки національні частини „інородців“, головним чином українці.

Сумні вістки доходять на північ з України. Отари здемобілізованих москалів хмарою рушили з фронту і, як та саранча, все нищать на своїй дорозі. З півночі посунули на Україну з наказу Петрограду орди червоноармійців і вже почали плюндрувати прикордонні райони.. Доходили також чутки, що примушували серце сильніше битися з радости: Центральна Рада проголосила III. Універсал. Україна проголошена окремою республикою...

Саме тоді Українська Рада 5-ої Армії призначила в Двинську перегляд військових сил. Величезний майдан коло катедральної церкви заповнений військовими частинами — море людей. Повно національних прапорів. Попадаються й прапори союзних держав: Англії, Америки, Франції тощо. Коротка полева Служба Божа. Чи не вперше слухають її вояки на далекій чужині в рідній українській мові. На осмалених і припорошених негодами війни обличчах зворушення. Голова Ради витає військо в імені генерального секретаря військових справ України й оголошує III. Універсал Центральної Ради. Могутне „Слава“ котиться далеко поза фронт. Настає найбільш урочиста хвилина: присяга. Живе море заколихалося. Вояки падають на коліна. Поверх голов піднесені пальці для присяги та ліс багнетів, що так миготять на сонці... Лопотять прапори. Старечі уста священика силкуються яко мога голосніше проказати слова присяги. Їх повторяють командантя, за ними вояки. Ревнули гармати: присяга скінчилася. Далі — національний гимн. А потім парада війська і похід вулицями Двинська — на цей раз уже Української Армії... Другої днини до команданта Української 5. Армії зголосився генерал, шеф французької військової місії, з повідомленням, що французький головний штаб призначив його бути представником при Українській Армії.

*

Кінець 1917-го року. 5-та Армія дістала наказ наступати на Петроград. Такий самий наказ дістали й інші українські частини північного фронту. Треба було за всяку ціну відтягнути червону навалу з України. Передові частини вже здобули місто Псков, але далі не пішли. Тут почався розклад нашого війська. Большевицька гангрена почала нищити ще незміцнілий організм. Вояки стали відмовляти послуху. Вони не находили рації боротися за Україну на чужій землі. Хотіли її ратувати дома. На радість москалям українські частини рушили на Україну, хто як міг.

Мабуть останніми вертались на Україну на початку січня 1918 р. голова Військової Ради та військовий пан-отець. Після двотижневих митарств по ріжних „фронтах“, які тоді повстали в запіллі на Московщині, поїзд зупинився на прикордонній станції на Україні. З „теплушки“ вийшов о. Петро і так як стій, упав на коліна, прогорнув сніг і спраглими устами почав цілувати вільну вже рідну землю. „Нині відпускаєш слугу Твого...“ „Дякую тобі, Боже, що дозволив дожити до цього моменту. Тепер можу спокійно вмерти“, — молився він.

*

Рання весна 1918-го року. Святочна днина 25-го березня. Благовіщення. Наше військо побідно входить у золотоверхий Київ. З усіх кінців міста маширують під звуки музики військові частини. Все плине до Св. Софії. На вулицях повно народу та квітів. Квітами жіноцтво обкидає визволителів України. На кожному кроці зворушливі сцени. Ось-де сивоволосий дідусь, що не міг дочекатися коли в лавах побачить свого сина — тисне до грудей молодого козака. Старий сміється і плаче одночасно. А он-там ще молода мати намагається протиснути до „старшого“, щоб йому передати свій найдорожчий скарб — свого молоденького одинака... Всюди радість, щастя, сонце. А над столицею в повітрі дзвони київських святинь видзвонюють побідний гимн...

*

Отакі образи стеляться перед моїми очима, коли я, змучений працею і виснажений чужиною, перебуваю підчас короткого відпочинку в Музею Визвольної Боротьби України. Не раз лиш проскочить думка: Чиж це не був сон?.. Може. Але коли такий сон міг приснитися раз, то чому він не може приснитися і вдруге? Одначе пошматовані в боях військові прапори, українські одностроЇ, що ще й досі зберегли всю свою свіжість і ніби ще пахнуть кровю, зброя, універсали, накази і все те, що ось тут навкруги мене, — все це каже, що то не був сон, а справжня дійсність, і що дійсність ця, якщо ми тільки сильно захочемо, може знову відновитися... І до цього ми мусимо готовитись. А покищо національна честь велить нам усім — к о ж н о м у з нас! — подбати, щоб національні святощі, що так реально доводять нам, що наше визволення не сон, — мали достойне приміщення, свій „Памятник Визвольної Боротьби“ — Український Дім у Празі.

Хай-же кожний виконає свою повинність — доложить і свою цеглину на цей наш памятник! Збудований жертвами в с і х — і тих, що поляглли, і тих, що живуть. Цей памятник українських визвольних змагань кликатиме безнастанно всіх нас до визволення, до перемоги

Д. Антончук.

*

Редакція закликає всіх своїх читачів і прихильників, усіх українських громадян і громадянок та всі українські організації й установи скласти свою жертву на Музей Визвольної Боротьби України — на власний Український Дім для Музею у Празі.

Жертви надсилати на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича: **Prof. D. Antonowycz, Praha, Nusle 245, Czechoslowakia.**

В Галичині посилати грошеві жертви на адресу: Земельний Банк Гіпотечний, Львів, Словацького 14 (з допискою: На Музей у Празі).

Король Олександер у Франції.

МАРСИЛІЯ, 9. 10. ПАТ. До Марсилії приїхали міністри Барту і Пієтрі на стрічу югославянському королеві Олександрові. Недалеко старого порту закинули якори панцирники „Кольбер“ і „Дікесн“, які повитають югославянського короля з королевою. На стрічу кружляка „Дубровник“, який везе короля в супроводі трьох контрторпедовців, вирушили минулої ночі три інші контрторпедовці. Перед портом стоять воєнні кораблі і підводні човна, кольоніяльна піхота та сенегальські стрільці, які будуть витати короля

Крваві сутички в Токіо.

ТОКІО, 9. 10. ПАТ. Частина трамваєвиків відкинула рішення мирового суду та обсадила в ночі з 7 на 8. жовтня ц. р. декілька трамваєвих реміз. Одначе страйкарів не піддержали інші робітники. Поліція повикидала страйкарів з реміз. Підчас тієї чистки доходило до крівавих сутичок.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 11. ЖОВТНЯ 1934.

ЄВГЕН ЧЕРЕВАНЬ.

Покривджений передплатник.

„Нема правила без виняткків“ — каже якась стара німецька приповідка. І справді бувають такі люди, що поступають всупереч загально принятим засадам. Іноді трапиться, в якійсь державі посол, що відограє деяку ролю в політичному житті, то еманципантка, що вийде заміж, то знов гуморист, що придумає новий жарт.

Радник Онуфрій Кочерга, старший уже собі дідок на емеритурі, член-добродій кількох товариств, усіми загально шанований, чоловік зразкової жінки і батько двох, з добрим, давнім виханням доньок був з багатьох причин винятковою людиною. Оця його винятковість проявлялася хочби і тим, що будучи трицять вісім років передплатником „Діла“, ніколи ні годинки не спізнився з передплатою, ще й перед кожним розсуванням нагород для точних передплатників присилав до адміністрації візитку з допискою: „Колиб я виграв премію, то жертвую її на пресовий фонд Вашого Хвального Щоденника“.

Тому неабияку метушню в редакції спричинив лист пана радника до головного директора. Трісkотіли двері, тремтіли співробітники. Те, що невідомою була причина люти редакційного Зевса, скріплювало ще загальний страх. Врешті головний директор вийшов зі свого кабінету і кинувши на стіл страшний лист, видушив збілілими з досади устами: Читайте.

Всі кинулися читати. Власноручно п. радником написане було:

До Дирекції „Діла“.

Прийміть до відома, що я від трицять вісім років Ваш передплатник, дальше не буду читати ґазети, яку редаґують такі невідповідальні одиниці як ви. Ви, руїнники святости домашнього огнища! Ви, невдячні глитаї, Ви деморалізатори родини передплатників. Затямте собі, що коли відважитеся прислати мені ще ту нікчемну, деморалізуючу ґазету, яку редаґуєте, завину в неї камінь і кину ним у Ваше вікно! Затямте собі! Бо так не поступається з довголітніми читачами.

Онуфрій Кочерга, емер. радник і постійний передплатник“.

Прочитавши це всі побараніли. Один позирав на другого і гм... гм...

— Підете до радника і довідаєтеся в чому річ — звернувся до мене директор, мені потемніло в очах. Ну і місія!

*

Підходжу до гарної віллики радника. Чорна завистъ давить серце. Мій Боже, як роскішно тут жити! Поволі, як добре вихована людина, натискаю дзвінок. Відчиняються двері. Немов хмара воєнного ґазу валить на мене сопух. Цибуля. Неприємно лоскоче ніздря. Нічого не вдієш. Обовязок. А це що? Переходжу в сальон. І тут щось тхне. Коби скоріше вирватись. Нарешті, з хустиною при носі, входить радник.

— Ви кого? — чую чемне питання.

— Я з „Діла“.

— Що? — скочив мов опарений радник — Як ви смієте показуватися мені на очі. Геть...

— Пане раднику, мене прислали спитатися вас, що за причина, що ви образилися...

— Що за причина? Ви...! Геть мені з очей, а то... хоча я старий...

— Не знаю, чи вас хто з наших співробітників особисто образив чи може ви змінили переконання...

— Змінив переконання? — перервав мені з криком — я через вас буду змушений свою жінку та свої рідні діти змінювати. Безсовісні!

Це мене обурило.

— Пане раднику — говорю достойно — я ваш гість і вам не вільно...

— Питаюся вас — кричить до мене — питаюся: чи вільно мені в моїй хаті не любити цибулі? Що? Чому не відповідаєте?

— А вжеж, що вільно (збожеволів нещасний, думаю). Цеж ваша особиста справа.

Радник скочив, неначе дикий тигр. Увесь у фіолеті.

— А це? це — ревів, схопивши число „Діла“ — це теж моя особиста справа — вимахував мені пальцем під носом, вказуючи на якусь новинку.

Я стояв, мов дурний. Гострий запах цибулі підходив разом з ґазетою під очі.

— А те, що через вас я дихаю цибульною атмосферою, що насилу хотять мене кормити цибулею, це теж моя особиста справа? Що?

Я ждав коли вже він почне мене бити. Та на диво радник нагло злагіднів.

— Пане — застогнав плаксиво — з усього на світі найбільше ненавиджу цибулі і ви мені.. мені, що завсіди з таким респектом і признанням відносився до вас, що всіх намовляв, що примушував жінку і діти читати вашу ґазету, ви мені задля дурної сензації зруйнували родинне життя.

Мені стало жаль бідного радника, що (я був цього певний) збожеволів.

— Пане раднику адже я не знаю, в чому річ — сказав я чемно.

— Ох, ця новинка, ця проклята новинка! Че-

Дальший хід подій в Еспанії.

СТАН ОБЛОГИ В СЕВІЛІ.

ПАРИЖ, 9. 10. ПАТ. Агенція Аваса повідомляє: Бої з урядовими військами тревають далі. Число вбитих і ранених годі покищо устійнити. Повстанці дуже добре озброєні. Провідника Хімена де Асуа арештували. В Севілі оголошено стан облоги. На вулицях скоростріли. У Більбао стрілянина. Вбито 4 особи. Страйкарі знищили кілька фабрик. В Альґевірас проголошено ґенеральний страйк. У Етюдад Реаль арештували д-ра Валіна, провідника синдикалістів.

УТЕЧА ЛІТАКОМ.

МАДРИД, 9. 10. ПАТ. З Барсельони повідомляють, що премієрові катальонського уряду Азані вдалося втечи до Франції.

КАРА СМЕРТИ ДЛЯ ПРЕЗИДЕНТА КАТАЛЬОНІЇ?

БАРСЕЛЬОНА, 9. 10. ПАТ. Заперечують вістки, наче би президента Катальонії Компаніса засудили на кару смерти. Африканський полк і батальон чужоземної леґії приїхали до Барсельони, де є вбитих 23 особи. Барсельона вертається до нормального життя. Комунікація наладнана. Народна конфедерація праці візвала своїх членів до праці.

200 УБИТИХ.

БАРСЕЛЬОНА, 9. 10. ПАТ. Урядові джерела повідомляють, що в Барсельоні 200 убитих.

ЧИСЛЕННІ АРЕШТУВАННЯ В ПОРТУҐАЛІЇ.

ЛІСБОНА, 9. 10. ПАТ. Влада перевела численні арештування. Між арештованими є кількох старшин. Телефонічна комунікація з Мадридом перервана.

Вбили короля Югославії.

ПАРИЖ, 9. Х. ПАТ. На югославянського короля Олександра, що приїхав до Марсилії, виконали замах. Короля перевезли до шпиталю. Атентатчика вбили на місці поліційні агенти.

БЕРЛІН, 9. Х. ПАТ. Нім. Інф. Бюро повідомляє за Авасом, що король Олександер помер наслідком ран.

ПАРИЖ, 9. Х. ПАТ. Показується, що короля ранили, як переїздив повозкою разом із мін. Барту. Короля поцілили три кулі. Барту ранений в руку. В годині 17.20 короля перевезли до ратуша, де він помер.

Від ран помер теж міністер Барту.

З дальших вісток показується, що загалом віддано до королівського почоту ок. 20 стрілів. Ранений теж ґенерал, який був у третій з ряду повозці королівського почоту.

Атентатчик, якого вбили, це кремезний, около 40-літний мужчина, мабуть югославянин.

ПАРИЖ, 9. Х. ПАТ. Причалення короля відбулося в марсильській пристані в год. 16.10 по приписаним церемоніям. Король всів у повозку й королівський почот рушив вулицями міста до префектури. Біля біржі, де зібралося багато людей, з юрби впало ок. 20 стрілів. Дальші інформації кажуть, що атентатчиків було 10, більшість із них пропала в юрбі. З видців теж багато ранених.

рез неї моя жінка, мої доньки їдять щодня цибулю... і мене примушують їсти... Пане я не можу!.. Чи ви розумієте?

Я взяв газету і глянув на новинку: „Цибуля відмолоджує людей. Харківський проф. медицини Пейсакович винайшов у цибулі річовину, що відмолоджує людей. Він робив проби на звірятах і вони вдавалися. Коли хто почуває, що постарівся, нехай їсть цибулю, а знову відмолодніє“.

Ось, що може накоїти одно медичне відкриття! Дурниця — відмолодження! Хто там нині дбав би про те, щоб довше жити, але втратити одного точного передплатника!

— Воно справді — кажу — дуже необережно подавати такі звістки. Ще і з Харкова. Чи можна вірити, що в такому місті, де довкола панує голод, хтось відмолоджується. Пане раднику! Може би дати спростування...?

— Коли хочете, щоб я далі був передплатником...

— Обовязково;

Прийшов я до хати і написав спростування: „Всупереч звісткам, що цибуля відмолоджує, двох американських учених з університету Кольомбія, Сміт і Томпсон, вернувшись з Галичини після дволітніх студій ствердили, що галицькі жиди, які вживають цієї городини від часів Мойсея, не живуть ні трохи довше від христіян, які цибулі не люблять. Цибуля витворює тільки хоробливий стан ілюзії буцімто людина почуває себе молодша, коли є навпаки. Крім цього запах цибулі не можна вбити пастою до зубів, а це шкодить при стрічах...“

Від цього інциденту з радником усі новинки про відмолодження мусять члени редакції предкладати адміністрації до перевірки, чи вони не можуть зашкодити передплаті.

І. Діточі Торги у Львові.

Цікава імпреза наших найменших.

Як нас повідомляють, українське громадянство Львова дожидає у найближчих днях цікава й небачена ще в нашому столичному городі імпреза: 14. ц. м., на Покрови, під якої опікою проходили старовинні ярмарки Львова, влаштовують українські діти Діточий Ярмарок. Протекторат над цим ярмарком обняла „Українська Захоронка“, а зголосили до нього свої стійла такі українські фірми й виробництва (у скобках подаємо продавців): Нар. Торговля (Павликовська), Альоє (Левицька), Фортуна Нова (Лончинівна), Маслосоюз (Мудриківна, Паліївна), Нар. Мистецтво (Павловська), Центросоюз (Мартюківна,Шепарович), Здоровля (Юзич), Золотий Колос (Мечниківна), Елеґант (Скопляківна), Луна (Костельниківна), Діточа Бібліотека (Тараньско) і Дзвіночок (Тиктор). Крім цих фірм і їх продавців, з яких ніодин не матиме більше як 10 літ, на ярмарку будуть ще продавати морозиво (Боцюрків), цвіти (Федусевич), цитрини (Приймівна), дріб (Ґашинська), конфекцію для ляльок (Нагірна) і бальоники (Вічковська), а малий Юзич продаватиме справжнього коня на біґунах. Для розради гостей буде ще на тім ярмарку папуга, циґани, катеринка, співаки й тамбурористи (такіж великі, як і продавці) та здоровий і смачний буфет.

Стільки тайн удалося видобути про цю „нечувану“ імпрезу нашому співробітникові від ініціятивного комітету. Нема сумніву, що хоч покищо місце ярмарку невідоме, то в найближчу неділю наші громадяни гурмою підуть на ці перші діточі торги й розкуплять у прегарних кіосках розложений товар, який реклямуватимуть наші найменші і з якого дохід піде на Українську Захоронку.

Місце ярмарку подамо завтра. Фірми, що хотілиб виступити у ньому, можуть ще зголоситися до п-і Ірини Макух-Павликовської у Нар. Мистецтві, Львів, Ринок 39.

—o—

НОВИНКИ

— **Інавґурація українського музичного сезону. Концерт на лемківських повенян.** Користаючи з короткого побуту в краю Марії Сокіл, яка постійно перебуває тепер за кордоном, Т-во Письменників і Журналістів ім. І. Франка просило її виступити на концерті, якого чистий дохід призначений на лемків, що потерпіли цього року від жахливої повени. Концерт виповнить програма, складена з народніх пісень і оперових арій, при чому окрему частину творитимуть вперше співані у нас лемківські пісні. Концерт відбудеться при співучасти Антона Рудницького (фортепян) і Евгена Козулькевича (скрипка). Всі пісні й арії артистка співатиме вперше. Речинець — середа 17. ц. м. велика саля Муз. Т-ва Лисенка, початок в 8.15 вечора. Ціль концерту, концертантка і співучасники та фірма Т-ва Письменників і Журналістів дають запоруку, що цей інавґураційний вечір нашого цьогорічного музичного сезону стане місцем зустрічі всієї української інтеліґентської громади та виповнить вщерть концертову салю. Подрібну програму подамо згодом.

— **Українська пісня і музика в львівськім радіо.** Пригадуємо, що сьогодні, в середу, від 8. год. вечора до 8.45, львівська радіостанція надає концерт творів Антона Рудницького в виконанні Марії Сокіл.

— **Комунікат Ради Т-ва Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові.** Рада Т-ва на свому засіданні дня 1. Х. ц. р. прийняла в члени Т-ва: Івана Гладиловича, Федора Дудка, Галину Журбу, Павла Зайцева, Юрія Липу, Богдана Лоського, Антона Нивинського, Михайла Островерху і Михайла Хомяка. Нові прибрані члени платять членські вклади (0.50 зол. місячно) від жовтня 1934 р. і вписове 10 зол. Від замісцевих членів просимо пересилати вкладки і вписове на адресу: М. Островерха, Львів, Ринок 10 („Діло“).

Рада Т-ва.

— **Український Комітет Допомоги Хорим** у Львові улаштовує в пятницю, 26. жовтня т. зв. „День хорих“ для тих всіх хорих міста Львова, що через свою затяжну хоробу не мають змоги брати участи в богослуженнях і приймати в церкві св. Тайни. Того дня в год. рано в Успенській церкві відправить о. Іван Бучко на інтенцію хорих торжественну Службу Божу, а хорі будуть мати нагоду прийняти св. Тайни. Тому, що комітет не має точної евіденції всіх таких хорих у Львові, звертається до П. Т. громадян з проханням подати точні адреси знаних хорих до парохіяльних канцелярій або карткою на руки Антоніі Конрадової, Львів, вул. Павлінів 9. Адреси потрібні для евіденції та евентуальної помочі хорим в переїзді до церкви і з поворотом домів. —

Комітет.

— **Траґедія інтеліґентської молоді.** Які трагічні розміри приймає сучасна господарська кріза, свідчить важке положення молоді обох полів, що покінчили середні і вищі студії. Бюра посередництва праці повні таких безробітних. Доходить до того, що молоді жінки з освітою, не могучи знайти заняття, відповідного до своїх кваліфікацій, роблять конкуренцію слугам і наймаються до домашньої прислуги, а в найкращому випадку як бони і доглядачки до дітей. Є між ними навіть дипломовані вчительки, які часто оферують свою силу тільки за харчі та дах над головою.

— **Україніка.** У 16. томі „Науки Польскей“ з 1932 р., вид. Каси ім. Мяновського у Варшаві находиться на стор. 25—38 розвідка Антона Кнота п. з. „З дзеюв офярносьці Подоля, Волиня і України на целе осьвяти в добе Польскі неподлеглей“.

— **Пожежі.** На фільварку в Будинині пов. Сокаль вибухла з невідомої причини пожежа і знищила всі будинки. Вогонь перекинувся на загороду Івана Матвійчука, яка теж згоріла. — В Клусові пов. Сокаль згоріло господарство Менделя Векера вартости 10.000 зол. Вогонь був підложений.

— **За образу польського народу.** Перед судом у Станиславові станула перед кількома днями Филипина Кубиш під закидом образи польського народу. В нічліговій кімнаті української захоронки вона сказала: „Поляки знайдуть, українці зроблять з ними кінець і будуть тут панувати“. Крім того мала глузувати з рим.-кат. обряду. Кубишову засуджено на 6 місяців вязниці.

— **Львівська хроніка.** Суд присяглих засудив кравчиху Хаву Емер на три роки вязниці за комуністичну агітацію. — На Збіжевій площі арештовано Хаву Фрідман, що несла клунок з комуністичними відозвами. — На вул. Академічній вкрадено з кишені Іди Крель з Тернополя 260 зол. — В мешканні Гельмана Добавма при вул. Трибунальській бригада скарбової контролі сконфіскувала 1.500 заборонених запальничок, 32 кг. складових частин і більшу скількість сахарини та морфіни. — При вул. Косинерській ч. 1. тяжко зранився вистрілом з револьверу Ф. Радомський, урядовець Польського Банку. В грізному стані відвезли його до шпиталю. Причина нервовий розстрій.

— **Краєва хроніка.** Ринок у Збаражі названо іменем мін. Бр. Перацького. — З міського арешту в Козовій пов. Бережани втік чехословацький громадянин Франц Скроба, якого відставляли з Тернополя до чехословацької границі. — На подвірі загороди Томкевича в Городенці знайшли трупа знаного злодія, вбитого ще в червні ц. р. Одного з винуватців убивства арештовано, за другим шукають. — У Волиці Комаровій пов. Сокаль на фільварку Кунинського бик ударив так сильно пастуха Антона Соху, що той згинув на місці.

— **Крадіж на почті.** В окружному суді відбулася карна розправа проти почтового вожного Франца Моньки за крадіж 1.744 зол. Моньку засуджено на один рік вязниці з прилученням на два роки.

— Ріжні вістки. Італійський король вибирається в подорож до кольоній 21. ц. м.; з королем поїдуть міністер кольоній, генерал де Боно і велика дружина. — Бельгійський уряд електрифікує залізницю на шляху Брюссель-Антверпен. — Рішили не вертатись більше до Німеччини колишні нім. канцлери Брюнінґ і Вірт. — Чехословацький буджет за мин. рік не мав дефіциту. — Між представниками родині Габсбурґів і австрійським урядом ідуть переговори, чи уряд не звернув би їм майна, сконфіскованого після австрійської революції. — У Ліль згинув на гільотині Льодвіґ Ґаль за те, що вбив малолітню Яніну Оснік. — Цими днями роздали в Льондоні нагороди на конкурсі найкращих дітей. — Згинула в автомобілевій катастрофі англійська маркіза Малакріда, одна з найпопулярніших пропагаторок автового спорту в Англії. — Над побережам Індокитаю пройшли один за одним два тайфуни, що знищили комунікаційні засоби, доми і вбили 60 осіб. — Корабель „Софольк" врятував 10 людей з корабля „Сіті оф Кембрідж". — Ватага берлінських злодіїв вкрала 50 самоходів, а між іншими теж відомій фільмовій артистці Бриґіді Гельм. — На шосі між Шварценберґом і Ґрінтаймом склалася самоходова катастрофа, в якій згинули 3 особи і дві тяжко потовклися.

— Людина магнес. В Льондоні помер недавно Джемс Мортон, що визначався дивною фізичною прикметою. Долоні його як магнес притягали кусники заліза і зміняли положення магнетичної іґли.

— Одно не надається до всього... подумала пані Оля, коли мала прати шовкову блюзку і вовняний светер. „Шкода, що це не таке легке, як прання білля". „Ні, воно легке — сказала її приятелька — коли вжиєш Радіону. Бо Радіон пере все: біле білля і колірове, шовки і вовни". Нині пані Оля не потребує вже застановлятись, як випрати делікатні тканини. Бере Радіон, який уже випробувала. Радіон пере все.

—o—

ВІДГУКИ ДНЯ.

Авторитет з дискусією і без дискусії.

(Дискусійний фейлетон.)

Тому, що читачі „Відгуків дня" були запрошені до дискусії на тему геніїв і авторитетів, дозволю собі і я забрати слово, хоча згори заявляю, що в справах фейлетоністичного стилю і гумору я зовсім не авторитет. Потішає мене, що один з найбільших галицьких авторитетів (забирати слово у справах, на яких мало розуміється) п. Дмитро Паліїв з обуренням відкрив недавно Америку, що малий фейлетон заступає інколи вступну статтю. Отже хоч не хоч не маю заміру пхатися і до „передовиків", мій професорський тон може не принести деспекту 7-ій сторінці „Діла".

Здається мені, що п. Шолом зі своїми жалями на бурителів авторитету, маючи рацію щодо анархо-індивідуально-отамансько-сиромудрої вдачі земляків (здається, що вже й Куліш виловлював деякі історичні приклади на цю нашу питому „прикмету"), — помиляється у двох засадничих пунктах: 1) авторитет є саме тому авторитетом, що його за такого признають без попередніх дискусій і 2) що правдивий авторитет, а навіть авторитетського ембріона пізнати по тім, що він нічого собі не робить, коли хтось на нього тут чи там „скочить" та зуміє свій авторитет втримати при всяких шпильках і зачіпках.

З тою авторитетністю лучиться ще одно чуже слово: індивідуальність. Можна навіть не бути фаховим авторитетом у ніякій справі, а впливати („ділати") на людей силою свого „я", тих ріжних важких до окреслення прикмет, що складаються на поняття індивідуальности. Ось напр. Наполеон, коли йшов на Італію, ще не був признаним військовим авторитетом, але зломив опозицію впертих ґенералів і пірвав за собою нездисципліноване воящтво силою своєї появи і свого слова. Можна штучно робити реклkму геніеві чи авторитетові, щоби їх спопуляризувати в масах, але створити їх не можна: так само, як не можна зробити дурного розумним, переконавши його, що він дурний.

З жалями і претенсіями наших кандидатів на авторитетів є ще одна заковика: є люди, які гадають, що авторитет особи є звязаний наче автоматично з посадою, зі становищем, з суспільною позицією. Трошки воно так, трошки ні. Бо припустім напр., що на начальнім становищі находиться достойник, про якого і його підвладні службовики і всі знайомі знають чи відчувають, що він і в своїм фаху і взагалі не є мудріший від такого то скромного службовика, не кажучи вже про маніри?! Тоді той достойник є просто не на своїм місці і для нікого авторитетом бути не може. Він може втримувати свій „авторитет" лише на терені своєї інституції силою своїх зверхницьких прав.

Є напр. інший достойник, директор установи, — меткий, активний, громадянський діяч, у своїм фаху справжній фаховець, для своєї установи дуже заслужений. Але і він має свої слабости (хто їх не має?!) і хтось собі з тих слабостей зажартував, на їх тему покепкував. А він відразу ображений, скрізь нарікає, помстує, скарги вносить, малу річ сам роздуває до розмірів Цепеліна... Чи в той спосіб він підносить свій авторитет, якого — до речі — ніхто не нарушував?! І чи він переконає людей, що кожний директор мусить бути признаним авторитетом і що посада директора це персональне „табу"?!

Фільософ.

Стільки пан Фільософ, а тепер я:

Маючи багато знайомих директорів я надзвичайно вдоволений, що при втаці на їхні позиції, можу не брати участи, як це роблять на кожних маневрах заграничні військові аташе.

Галактіон Чіпка.

З концертової салі.

АРТУР РУБІНШТАЙН.

Мимоволі насувається мені на думку питання: для кого пишеться в українській пресі музичні рецензії? Відповідь природна й легка: для українців. Алеж-бо українці на свої концерти ходять мало, а на чужі, хочби найкращі й найкосенніші — майже ніколи. От візьмім під увагу концерт А. Рубінштайна. Не видно було зовсім українців, крім кількох осіб-фахівців, яким остаточно непотрібно ніякої рецензії. Але цю справу слід би порушити окремо.

Піяніст А. Рубінштайн — це мистець високої кляси. Колиж візьмемо ще під увагу його сценічну, так сказатиб, „практику", тоді зможемо собі представити, як добре та з якою незвичайною свободою передає він слухачам своє уміння. Йогож уміння та артизм проявляються у великій вдумчивості у виконуванні твір та рівночасно у збереженні стилю виконуваного автора. Тут мушу завважити, що ця його вдумчивість прибирає часом доволі екзальтовану форму, що у даному випадку вийшло може навіть на користь самомуж творові (Ліст „Ноктюрн"). Очевидно, техніка Рубінштайна є на такій висоті, що позволяє легко поборювати всі, нераз дуже великі трудноші і через це виконання набирає ще свобіднішого і більш безпосереднього характеру. Рубінштайн грав твори майже усіх стилів від Баха до Бартока (сучасний мадярський композитор). На мою думку артист повинен був нам заграти якийсь оригінальний фортепяновий твір Баха замість скрипкової Шаконни, яка в опрацюванні Бусонія до деякої міри затрачує риси строгого Бахівського стилю. Найкращою точкою програми були симфонічні етюди Шумана. Шопена Польонез-фантазія оп. 61 і фантазія оп. 49 були заграні незвичайно поетично, етюди без закиду. У другій половині концерту почули ми твори Ліста, Дебісся, Равеля, Мацейовського й Бартока. Твори Дебісся були виконані оригінально та фінезійно, твір Равеля „Форляна", всупереч найкращим інтенціям виконавця, не викликав ніякого враження. У ньому чули ми Пуччінія, Ґріґа й Мільо, а й сам зміст твору дуже невибагливий. Два мазурки Мацейовського, дещо під впливом Шимановського (головно друга), тип творів, у яких за велика скомплікованість фактури не гармонізує з безпретенсіональним наголовком і змістом. Пощо творити речі, які є вже віддавна написані краще і простіше? І тут Рубінштайн вивязався знаменито зі свого завдання, одначе припускаю, що твори ці в огляду на свою сумнівну вартість недовго вдержаться в його репертуарі. Акробатична сторінка концерту (на жаль, концерти без акробатики не мають серед загалу повного успіху) була заступлена двома творами: Бартока — Аллеґро Барбаро й Ліста — Мефісто-вальсом, що викликали бурю оплесків. Захоплена публика змусила Рубінштайна до трьох наддатків (Шопена — Вальс, Ліста — Ноктюрн та Альбеніца — Ґранада).

Публики багато. Настрій високо мистецький. Можна погратулювати бюрові Тірка, що так гарно почало цикль мистецьких концертів.

В з. Роман Савицький.

З кіна.

КІНО АПОЛЬО: „БУРЯ В СКЛЯНЦІ ВОДИ".

Ця австрійська фільма зроблена на підставі песи німецького письменника Б. Франка, що йшла теж рік тому у Львові з великим успіхом. Це легка, дуже дотепна сатира на бюрократію, Не віримо, що один малий песик, зовсім не расовий, може стати героєм дня і відсунути в тінь члена міської ради, що ладиться до карієри бурмістра. Бачимо, що може зробити одна смілива стаття, написана у відповідній хвилині. Часто за таку статтю викидають журналіста з редакції і він може починати карієру на іншому полі.

Головну ролю в цій фільмі грає неврівняна Гансі Нізе. Поруч неї виступає приваблива Рената Міллер.

КІНО ХИМЕРА: „ВЕСЕЛА ЗУЗАННА".

Коли на рекламових афішах появиться імя Ліліяни Гарвей, так це вистачає, щоби саля була набита публикою. І цим разом симпатична німка дає концерт акторської гри. Головною прикметою фільми є участь театру маріонеток дей Пікколі. Картини з рухомими ляльками просто захоплюють публику. Є у фільмі кілька прегарних сцен. Чуємо там цікаву думку: всі люди — це тільки маріонетки; коли вони щонебудь роблять, так це буває під впливом когось другого, що тягне їх, наче шнурком. Чоловічу ролю у песі креує приємний Джін Реймонд. Фільма подобається, шкода тільки, що знимка місцями невиразна й знищена. Фільму попереджує добрий репортаж ПАТ-а про бальонові змагання за чашу Ґордон-Беннета.

—o—

Дописи.

ПЕРЕВОРЩИНА.

Величаве свято на західних окраїнах. Дня 16. вересня ц. р. відвідав село Тарнавку, пов. Переворськ, останню парохію на західних окраїнах нашої землі, що вживає ще розговірної української мови. Преосв. Йосафат Коциловський з Перемишля. Супроводжений бандерією, у склад якої входило 40 господарів, одітих у давню місцеву ношу, з блакитно-жовтими лентами на грудях, в 9-ій год. рано приїхав владика автом у товаристві о. капеляна Гонцелевка перед тріюмфальну браму, де його очікували численно зібрані парохіяни. В імени парохії виголосив до сліз зворушуючу промову гром. Касіян Хома, витаючи епископа хлібом і сіллю. Відтак слідували милі віршовані привіти від місцевих релігійних організацій, а саме від дружини мужчин і жінок „Апостольства Молитви", від У. М. Х. та від шкільної дітвори, що їх виголосили на переміну діточки: Любчик Калинич, Оля Шафран та Оля Піхура, вручаючи владиці китицю цвітів. Перед церковною брамою привитав владику місцевий парох о. Т. Калинич, що передав йому ключі церкви. На тихій Сл. Божій запричащав опісля владика сотки вірних та подав перше св. Причастя дітям, що були у вишиванках (тут це новина), прикрашених блакитно-жовтими стяжками. З нагоди першого св. Причастя виголосив владика прегарну промову до дітей, закінчену роздачею образків та ювилейних медаликів. Опісля була співана Сл. Божа в церкві, яку відправив о. Калинич, що виголосив теж відповідну проповідь. Співав знаменито місцевий хор. По Сл. Божій була суплікація, яку відправив владика в асисті духовенства, а потім на дворі виголосив велику проповідь, що залишила в серцях численно зібраних вірних глибоке враження. Особливо вбилися в память ті місця, в яких Преосв. Коциловський вказував на вагу і красу рідного обряду та потребу його любови. — Пополудні відїхав владика, прощаний слізьми вірних і співом „Многая літа", до дочерної парохії, села Гадлів Шклярських, де на границі села попрощала його тарнавецька бандерія грімким „Слава". Всю дорогу обкидувало населення авто владики цвітами, що найкраще свідчить про привязання місцевого населення до рідного обряду і свого епископа. В Гадлях зібралося несподівано багато народу, а вже поголовно прибуло греко-кат. населення, і то навіть з подальших сіл, де воно творить уже тільки дрібні острови. Тут при тріюмфальній брамі привитав високого гостя начальник громади (українець) у польській мові (бо все наше населення говорить тут тільки по польськи), а шкільна дівчинка виголосила привітний вірш по українськи (хоч у школі не вчать ні слова по українськи, а від року навіть не святкують греко-кат. свят!) та вручила владиці цвіти. Преосвящений відправив у церкві молебен і поблагословив нарід Найсв. Тайнами, а потім виголосив знову знамениту, пристосовану до місцевих обставин, проповідь, що її вислухали вірні з запертим віддихом. По роздачі образків дітям і відспіванні многоліття відїхав владика пізним вечором до Перемишля на заслужений спочинок. Отся візитація мала для нашого народу в переворському повіті таке значіння, якого ніхто не всилі описати. Вистане сказати, що гр.-кат. населення в цих околицях, яке не бачило від непамятних часів свого епископа, на яке з усіх сторін іде напір польонізації, після цієї візитації набрало віри в себе і скріпилося на дусі так сильно, що може стати в неодному прикладом для нашого населення у східній частині краю.

Нові книжки й журнали.

Теодор Фотинюк: УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ТА ЛАТИНСЬКІ НАЗВИ РОСЛИН. Атлас з ілюстраціями. Стор. 20. Накладом М. Матвійчука.

СПОРТ.

КОМУНІКАТ СПОРТ. РЕФЕРАТУ.

I. Повідомляємо, що **краєві наколесні змагання, заповіджені на день 14. жовтня ц. р., не відбудуться в тім дні наслідком поновної заборони адміністраційної влади.** Одначе С. Р. доложить нових старань, щоб ці змагання всеж таки зорганізувати. В такім разі вони відбулисьб правдоподібно за два тижні. Точний речинець оголосимо.

II. **Відкликуємо міжмістові легкоатлетичні змагання Перемишль — Стрий — Львів**, тому що організаторові цих змагань „Беркутові" в Перемишлі відмовили площі.

III. **Фінальні розгривки в копаному мячі** за першенство західної групи (Перемишль, Яворів, Стрий, Львів) перенесені на день 20. і 21. жовтня.

УКРАЇНА В ОКРУЖНІЙ ЛІЗІ.

У цім році, як відомо, грала Україна за мистецтво у т. зв. львівській Окружній Лізі, в якій було 10 дружин. Україна в табелі заняла 6-те місце. Стан табелі такий:

Назва клюбу	пунктів	віднош. воріт
1. Чорні	28	54 : 14
2. Ресовія	22	37 : 25
3. Польонія	22	42 : 34
4. Лехія	21	38 : 38
5. Погонь І б	19	35 : 34
6. Україна	**18**	**34 : 34**
7. Гасмонея	17	29 : 34
8. II. Сокіл	14	19 : 31
9. Огніско	13	36 : 51
10. Світезь	6	20 : 50

Україна на 18 гор 7 змагань виграла, 4 ремісувала і 7 програла; відношення воріт 34 : 34.

З поодинокими дружинами осягнула Україна за мистецтво такі вислідн:

Назва клюбу	воріт	пунктів
Чорні	2 : 3	0
	0 : 1	0
Ресовія	0 : 3	0
	2 : 1	2
Польонія	3 : 3	1
	1 : 5	0
Лехія	4 : 3	2
	2 : 1	2
Погонь І б	1 : 2	0
	2 : 1	2
Гасмонея	2 : 2	1
	1 : 2	0
II. Сокіл	1 : 2	0
	1 : 0	2
Огніско	6 : 1	2
	3 : 3	1
Світезь	1 : 1	1
	2 : 0	2
Разом	34 : 34	18

Ворота добули: Міньош 8, Маґоньний 6, Максимів 4, Скрегота 3, Воробець 3, Юськевич 3, Краєвський 3, Лапчук 2, Якимів 1, Сиротюк 1. Разом 34.

Аналізуючи всі гри України за мистецтво, приходимо до висновку, що форма української дружини була не все постійна а наппаки, доволі хитка. Коли будемо переходити поодинокі частини дружини, то побачимо що рідко коли всі частини відразу осягнули повну форму: напр. як оборона грала добре, напад грав слабо, колиж напад сповнив своє завдання, то знову поміч була слабша. Причина в тім, що треніґи відбувалися неправильно, а найважніше — це саме брак тренера, який відповідно ці треніґи вів би. Над цим питанням мусить видід С. Т. „Україна" поважно застановитися і на другий рік рішуче оглянутись за добрим тренером. Бо такий треніґ, як ставання напроти воріт і стріляння до них 2 години, не дає ніякого пожитку грачам, а радше шкодить. З поодиноких частин дружини на перший плян вибилась оборона Скрегота — Воробець, поміж грала нерівно, залежно ... від нього, чи середущий К ... була у формі. ... був напад, в якім все щось „не йшло" і ... пад лиш спорадично осягав повну форму. ... було в цьому році з воротарем, який мав дуже слабий сезон і неодні пропущені ворота може вчисати на своє конто.

Мистецтво Окр. Ліги добули вповні заслужено Чорні, які диспонують найкращою обороною ... в Лізі. Друге і третє місце заняли провінціональні дружини Ресовія і Польонія, обі мають по 22 пункти. Це дружини тверді, які більшість точок добули на своїх грищах. Лехія мусіла вдоволитись четвертим місцем, найкращим II грачем є ... Погонь І б. заняла пяте місце; не технічно одна з найкращих дружин. Гасмонея опинилась на семім місці; ... в Окружній Лізі занявчуа жидівська дружина ... Шпісбах — Вірнбах. Другий Сокіл мусів працювати в поті чола, щоб залишитись в Лізі; не ... січна. Дві дружини спадають до нижчої класи, а саме Огніско (Ярослав) і львівська Світезь. До Ліги ... тільки одна дружина, так, що в р. 1935 буде в ній ... 9 дружин. Між кандидатами, що змагаються за вступ до Ліги, є й українська дружина з Перемишля Сян, ... за останні два роки вибилася на одну з кращих дружин краю. Якщо грачі Сяну будуть грати так ... й жертвенно, як досі, якщо панувати муть до кінця над своїми нервами, то повинні виграти не тільки ... рішаючі змагання зі стрийською Погонею, але й останні змагання з другим фіналістом (буде ним або ... або Корона, які гратимуть теж треті рішаючі змагання). Щойно після того Сян запевнив би собі вхід до Окружної Ліги, чого цій симпатичній дружині з усієї душі бажаємо.

Збараж. У. С. Т. СОКІЛ — ҐАҐІБОР 6 : 2 (3 : 1).

Ворота для Сокола стріляли: Конко 2, Ст... і Фещук 2. Ґаґібор здобув оба ворота з карних.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича: Львів: (саля Театру Ріжнородностей).
11. X. Залізна Острога.
Початок вистави год. 7·30 веч. Білети в Союзному Базарі, вул. Руська

Великий Міський Театр.
Середа, 10. X. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу".
Четвер, 10. X. год. 7·30 веч. „Мархолт" Абон. 3.

Театр Ріжнородностей.
Середа, 10. X. год. 7·30 веч. „Товаріщ".
Четвер, 10. X. год. 7·30 веч. Вистава Українського Театру „Залізна Острога".

Кіна.

АПОЛЬО: „Буря в склянці води" (Ганзі Нізе і Рената Мілер).
АТЛЯНТИК: „Чар віденського вальса" (Лео Слезак, музика Штравса).
ВАНДА: „Пісня ночі" (Ів. Кепура), „Вірлятко".
ҐРАЖИНА: „Ґраф Заров" і „Тайна білого пекла".
КАСІНО: „Тарзанове кохання" з Дж. Вайсмілером.
КОЛЬОСЕЙ: „Я кохала його" і ревія.
КОПЕРНИК: „Імператриця" (Марлена Дітріх).
МАРУСЕНЬКА: „Імператриця" (Марлена Дітріх).
МУЗА: „Чібі".
ПАЛЯС: „Чи Люцина це дівчина" (Смосарська, Бодо, Цвіклінська).
ПАН: „Міліон на вулиці" та ревія.
ПАСАЖ: „В обороні закону" і ревія.
РАЙ: „Ніч для тебе".
СВІТ: „Завмерлий відгомін".
СТИЛЕВЕ: „Приватне життя Генрика VIII." та ревія.
УТІХА: „Леґіон смерти" та ревія.
ХИМЕРА: „Весела Зузанна" (Ліліяна Гарвей).

Закордонне радіо.

Середа, 10. жовтня 1934.

Братислава (298,8) 16·45 Для дітей, 19·10 Чеська та слов. джезова музика. **Прага** (470,2) 10·15, 11·05, 15·55, 20·00 Концерт, **Копенгаген** (255,1) 22·15 Данські пісні, **Париж** (16·49) 14·15, 21·45 Концерт, **Люблина** (569,3) 20·00 Опера, **Берлін** (356,7) 20·10 Популярна музика, 21·03 Симфон. концерт, **Кеніґсвустергавзен** (1571) 18·30 Нова музика; **Букарешт** (364,5) 20·00 Солісти (муз., спів), **Будапешт** (550,5) 19·30 Опера, 22·30 Циг. орх., **Мілано** (368,6) 17·10 Камер. музика (скрипка), **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика.

Четвер, 11. жовтня 1934.

Братислава (298,8) 12·35 Концерт, 17·30 Словацькі народні пісні, **Кошиці** (259,1) 15·55 Концерт, 17·10 Пісні, **Прага** (470,2) 11·05 Сальоновий квартет, 16·55 Для дітей: Давні танці, спів, 17·20 Арфа, 20·25 „У божих руках" (пісні), **Париж** (1649) 19·05 Оперетова музика, 19·30 Для дітей, 22·00 „Богема" оп. Пучіні, 24·15 Пісоньки, **Білгород** (437·3) 17·00, 21·00 Пісоньки, 22·15 „Осінь" — Концерт, **Рига** (514,6) 17·00 Лотиські пісні, **Берлін** (356,7) 12·00 Популярна музика, 19·00 Скрипка, **Кельн** (455,9) 12·00, 13·00 Концерт, **Ляйпціґ** (382,2) 17·20 Старонорвеські пісні, 22·20 Сучасна музика, **Мінхен** (405,4) 17·50 Камер. музика, **Будапешт** (550·5) 20·10 Фортепян, 22·30 Концерт, **Мілано** (368,6) 11·30 Легка музика, 16·45 Для дітей, 20·45 „Ля фарса Аморова" ком. опера Зандонаія, **Рим** (420,8) 13·05 Легка музика, 17·00 Вок.-інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 10. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Легка музика, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Двадцятьпять хвилин на Мадярщині (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Пять хвилин вітру від моря, 15·50 Авд. т-ва охорони звірят, 16·00 Світ через радіо (Звукова Газетка), 16·45 Хвилина запитів, 17·00 Скрипка, фортепян, 17·25 Для жінок: „Осінна мода", 17·35 Легка музика з гр. пл. 17·50 Спортовий порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Концерт оркестри, 19·00 Двацять хвилин музики старих мистців, 19·30 Концерт вокального квартету солістів, 19·50—20·00 Транс. з Варшави. Інтервю з полков. Брохвіч-Левінським головою Польс. Т-ва Їзд. на тему: Сьогорічні мист. в гіпіці, **20·00 Концерт у виконанні Марії Сокіл-Рудницької та Антона Рудницького (в програмі твори А. Рудницького)**, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Враження з театр. фестівалю в Москві, 21·40 Сп. рецітаць Плятівни (сопран). 22·15, 23·05 Танкова музика.

Четвер, 11. жовтня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10, Для дітей: „Як скавт скупу Войтіхову навчив розуму", 12·30, 13·10 Концерт (муз., сп.), 13·01 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Легка музика, веселі рецитації, 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 „Домок із карт" муз. ком. Ґраніхштедтера, 17·50 Листи та програми. 18·00 Сільва рерум, реперт. театрів, збіж. біржа, 18·05 З мовчазного дому, 18·15 Фортепян, 18·45 Що читати, 19·00 Твори на саксафон (ґр. пл.), 19·20 Актуальна балачка, 19·30 Старі вальси (гр. пл.), 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Муз. авд: „З краю до краю", 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт (муз. симф, орх, форт.; спів: Розалінда Шірах, сопран), 21·55 Враження з конґресу фільософів у Празі, 22·35, 23·05 Танк. муз., 22·45 „У Львові горить" (фейл. Вільг. Раорта),

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·22—5·24 зол.

Нім марка 1·93—2·00, фр. франки 34·80—35·00, шв. франки 172·25—172·75, фунти стерлінґи 25·85—26·00, австр. шілінґи 98·50—99·50, чеські корони 21·70—22·00, рум. леви 39·00—40·50, ліри 45.25—46·00,

Золото: Долари 8·91—8·93. Франки фр. 34·50—34·80 Дукати 81·70—82·20, Корони 36·00—36·50, Рублі 45·50—46·30.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

ЗБІЖЕ.

Ціни парітас	Підволочиська від	до	льоко Львів від	до
Пшениця одноціла	16·77	17·00	18·70	18·75
Пшениця збірна	15·00	15·25	16·75	17·00
Овес одноц. незам 473 г/л	14·50	15·00	16·30	17·00
Овес одноц. незам. 459 г/л	13·75	14·25	15·75	16·35
Кукурудза краєва	18·00	19·00		
Горох Вікторія	35·00	40·00		
Горох пів Вікторія	30·00	34·00		
Горох зелений	23·00	25·00		
Горох Фольґера	26·00	27·00		
Гречка на млино	12·50	13·00		
Крупи гречані	25·50	27·00		
Конюшина черв.	95·00	105·00		
Конюш. чер. вільна від кан.	115·00	125·00		
Конюш. насінна	130·00	135·00		
Мак синій	35·00	40·00		
Мак сивий	30·00	40·00		

Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 9. жовтня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·14 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло сильна, на молоко і сметану вдержана, на яйця звижкова.

Маслосоюз повідомляє, що від 10. жовтня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахиярні „М. С." у Львові (вул. Б. Гавацького 23):

Пантарки пріма	за 1 кг.	1·20	зол.
„ II кл.	„	1·00	„
Індики та індички I кл.	„	1·05	„
„ „ II „	„	0·70	„
Курята і кури I „	„	0·90	„
„ „ II „	„	0·60	„
Качки I „	„	0·65	„
„ II „	„	0·50	„

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480—
„ „ 1/2 . . . . . . 250—
„ „ 1/4 . . . . . . 130—
„ „ 1/8 . . . . . . 70—

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.